

ГРУПИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Голофост В. Г.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

У кожній мові є слова, які замінюють грубі або різкі відповідники. Такі слова називаються евфемізмами (від грец. *euphémia* — утримування від неналежних слів, пом'якшений вираз). Евфемізм є наслідком лексичного табу (заборони), яке завдяки різного роду упередженням, марновірствам, релігійним віруванням накладається на вживання назв певних предметів і явищ навколишнього світу, внаслідок чого людина вдається до виразів-іносказань. Характерно, що нові позначення «непристойних» предметів і явищ з часом втрачають характер евфемізмів, починають сприйматися як пряма вказівка на «непристойний» предмет і в свою чергу стають «непристойними» [1, 28].

Лінгвісти аналізують різні види евфемізмів як частини лексичної системи різних мов. Проблема фразеологічних евфемізмів ще не була в центрі уваги вчених. Вцілому, процес евфемізації вважається складним та багатостороннім лінгвістичним феноменом, який характеризується трьома взаємопов'язаними аспектами: соціальним, психологічним та власне лінгвістичним. Лінгвісти одностайно погоджуються з думкою про те, що евфемізми є екстралінгвістичними за своєю природою. Проте все ще існує велика розбіжність думок щодо соціальних та психологічних причин появи евфемізмів, найважливіших критеріїв евфемізації, використання евфемізмів в розмовній мові [2, 110-124].

Серед груп фразеологічних евфемізмів розрізняють англійські номінації та їх українські відповідники:

1. Назви смерті, вмирання та всього, що з цим пов'язане: *to pass away, to expire, to depart one's life, to breathe one's last, to go west, to join the majority* // *піти з життя, відійти у вічність, піти за вічну межу; to put an end to one's life* // *накласти на себе руки, звести рахунки з життям; the deceased, the departed* // *покійний, спочилий.*
2. Розмовні евфемістичні замітники, що називають злочини, людські пороки та їх наслідки, а також явища, про які неприємно згадувати: *to hit the bottle* // *закладати за комір, заглядати у чарку* – замість *пити, бути п'яницею*; *to tell stories* // *вигадувати* – замість *брехати*; *not right in the head* // *несповна розуму* – замість *недоумкуватий*; *he's no genius* // *не хапає зірок з неба, недалекий* – замість *дурний*; *loo* // *одне місце* – замість *туалет*.
3. Одиниці, пов'язані з релігійними уявленнями. Це вживання слів *the Lord, the Supreme Being, Heaven, goodness* // *Творець, Спаситель, Небеса* замість *God - Бог*, а також *the Prince of Darkness, the deuce, the Evil One, the dickens, old Nick, old Harry* // *володар тьми, лукавий, зрадник, біс, грець, нечиста сила,*

нечистий, рогатий злий дух, щезник, лихий, той, не при хаті згадуючи замість *Devil* - чорт.

4. Евфемізми, що називають бідність, скрутне фінансове становище: *be in Queer Street, live from hand to mouth, not to have a shirt to one's back, not (to have) a penny to bless oneself with* // жити з дня на день, перебиватися, не мати за душею ні копійки, зводити кінці з кінцями, сидіти на бобах, вітер в кишені.

5. Одиниці, що позначають психічні розлади (що призводить до неправоздатності): *be out (take, leave) of one's senses, be off one's nut, go nuts, soft (touched, weak) in the head, a strange bird, a weird (strange) customer, a weird (strange) card (duck)* // бути несповна розуму, без царя в голові, не всі вдома.

6. Евфемізми, які називають деякі стани та дії, що пов'язані зі сферою фізіології: *pay a call, a call of nature, in the straw, in a (the) family way, in nature's grab, not a stitch on, in a state of nature, in one's skin* // сходити до вітру, в чому мати народила.

7. Номінації, що стосуються сексуальної сфери: *a lady of easy virtue, a light (easy) woman, a real battleaxe, a house of ill fame, make love* (у другому значенні) // жінка легкої поведінки, розпусниця, кохатися, займатися коханням.

8. Евфемізми, що позначають вік та інші поняття, пов'язані з цією сферою: *elderly - active-lifestyler, advanced in years, bat, bidy, Little Old Lady (LOL), Little Old Man (LOM)* // бабуля, дідуля [3, 203-267].

Отже, розглянувши групи фразеологічних евфемізмів в англійській і українській мовах, можна зробити висновок, що, перш за все, евфемізми вивчаються та класифікуються з точки зору понять, які вони позначають.

1. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник для студентів та викладачів ВНЗ. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 224 с.

2. Ларин Б. А. Об эвфемизмах // Проблемы языкознания. Ученые записки ЛГУ. - 1977. - №301. – Вып. 60 - С. 110-124.

3. Кудрявцев А. Ю., Куропаткин Г. Д. Англо-русский словарь-справочник табузированной лексики и эвфемизмов: Около 10 000 слов и выражений. – М.: Восток, 1993. – 304 с.

Голофост, В.Г. Групи фразеологічних евфемізмів в англійській і українській мовах [Текст] / В.Г. Голофост; наук. кер.С.В. Баранова // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 121-122.